

Türk Yağlı Güreşleri İle İsviçre Schwingen Güreşleri Arasındaki Benzeşen Kültür Dokuları*

Fatih Uslu

(fatihuslu@akdeniz.edu.tr)

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Antalya-TÜRKİYE

Özet

İnsanlık tarihi ilk insandan bu güne hep bir devinim içerisinde geçmiştir. Kabil'in Habil'i öldürmesi ile başlayan mücadele günümüze kadar çeşitli evreler geçirse de hep devam ede gelmiştir. Bu devinin şartları ve şekli değişse de insanların birbirlerini alt etme duygusu hiç değişmemiştir. Güreş, kelime manası itibariyle mücadele, yarış ve savaş gibi anlamları içerisinde barındırdığından eskilerde savaş öncesi hazırlık sporu olarak da yapılmıştır. Gerek Türk Yağlı Güreşleri olsun, gerekse Almanların çoğunlukta yaşadıkları bölgelerde ve İsviçre Alplerinde bir çoban sporu olarak yapılan Schwingen Güreşleri olsun çıkışları itibariyle nomadic bir spordur. Yağlı Güreşlerinin bilinen tarihi Kırkpınar'da 657 yıldır varlığı sürdürmekte, Scwhwingen güreşlerine ise son yıllarda ilgi bir hayli artmış ve iki güreş de her geçen gün kültürel bir öge olarak tarihteki yerlerini almıştır. Yüzyıllar öncesinde çoban sporu olarak çıkan ve günümüzde milli sporlar haline dönüşen bu iki güreş çeşidi de barındırdıkları ortak paydalar itibariyle sağlık ve spor sosyolojisi için önemli kültür taşıyıcıları olmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Güreş, Schwingen, Yağlı Güreş, Kültür, Sosyoloji.

*03-05.11.2016 Tarihinde Antalya'da Yapılan 1Internationalacademıresearchcongress Adlı Sempozyumda İsviçre Schwingen Güreşleri Ve Türk Yağlı Güreşleri Bağlamında Kültür Örüntüleri Adında Sunulan Bildiriden Geliştirilmiş Ve Eklemeler Yapılarak Yeniden Tasarlanmıştır.

Giriş

Germen ırklarının yoğun olarak yaşadığı bölgelerde ve özellikle de İsviçre'de bir çoban sporu olarak çıkıp şimdilerde popüler bir spor haline dönüşen Schwingen güreşleri (Bkz. ile geçmiş 4.500 yıl öncelerine dayanan, Anadolu ve Rumeli'de yoğun olarak yapılan geleneksel Türk Yağlı Güreşleri'nin benzeşen yönleri, farklılıkları değerlendirilecektir.

Schwingen güreşlerinin ilk çıkış tarihi ile ilgili net bir bilgi olmamakla birlikte 13.yüzyıla ait Lausanne Katedralinde sergilenen bir resimde bu güreşi resmedilmiştir. İlk yıllarında İsviçre'de yapılan bu güreşler bir festival havasında gerçekleşir ve güreşi kazanan güreşçiler ödül olarak pantolon kumaşı, koyun ya da diğer bazı doğal hediyeler karşılığında yapılırdı. Unvan, şan, şeref hediyelerden daha önemliydi. İlk resmi kutlama (Alphirtentfest) 1805 yılında gerçekleştirildi. Bu kutlama İsviçre'nin Fransız bölgelerinde gerçekleşmiş ve İsviçre ulusu açısından güçlü bir etki yapmıştı. 1805 yılından itibaren Alplerde yaşayan çobanların ve çiftçilerin yaptığı bir spor olmaktan çıkmış ve milli bir spora dönüşmüştür. Schwingen güreşlerinde gelenek ve göreneklere bağlılık oldukça önemli bir unsurdur.

Yağlı güreşlerin tarihi ise 4500 yıldan öncesine uzanmaktadır. Bulunan en eski kanıtlar M.Ö. 2650 yılına aittir. Antik Mısır'a ve Asur Krallığı'na ait buluntular yaklaşık olarak aynı döneme aittir. Daha sonraki dönemlerle ilgili net bir bilgi ve belge olmadığından Osmanlı dönemine kadar geçen dönem bizim için tam olarak aydınlanmış değildir.

Schwingen

Yağlı Güreş

Schwinger

Başpehlivan

Schwingerhose

Kıspet

Schwingen

Yağlı Güreş

Yağlı Güreş

Schwingen

1. Güreşin Doğuşu

1.1. Yağlı Güreşler ve Schwingen Güreşlerinin doğuş Öyküleri

Güreş, Türklerin tarih sahnesine çıktıkları anlardan itibaren çok sevilen ve yapılan bir aktiviteydi. Güreş, Türklerin Anadolu'ya gelip devletler kurmalarından sonra da önemini korudu. Osmanlı Devleti döneminde de güreş hem saray hem de halk arasında ilgi gören bir uğraştı. Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde devletin merkezleri olan Bursa ve Edirne'de "Güreş Tekkeleri" kuruldu. Osmanlı saray mektebi olan Enderun'un kurulmasından sonra burada eğitim alan içoğlanları arasında güreş tutmaya eğilimli olanların olduğu bilinmektedir. Osmanlı sarayında güreş, binicilik, okçuluk gibi aktiviteler bir spor dalı olmaktan çok askerî talimin bir parçası görünümündeydi. Bazen bu aktiviteler sıradan bir talim olmaktan çıkıp askerî tatbikat görüntüsüne dönüşebilirdi. Padişahın ilgisi

doğrultusunda zaman-zaman sarayda pehlivanların barındırıldığı görülmektedir. Özellikle Sultan III. Selim ve Sultan Abdülaziz dönemlerinde pehlivanlar büyük ilgi gördü ve en namlıları sarayda barındırılarak padişahın huzurunda güreş tuttu. Bu çalışmada; Osmanlı sarayında güreşin hangi boyutlarda yer aldığı, güreşin Osmanlı ordusunun gelişiminde nasıl bir etkisi olduğunun ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır (<http://www.gelenekselfed.gov.tr/dosyalar/d8bdcd6b4e.pdf>).

Schwingen güreşlerinin tarihsel süreci tam olarak bilinmemesi birlikte 13. yüzyılda Lausanne Katedralinde sergilendiği tahmin edilen bir Schwingen figürü bizlere en az sekiz yüzyıllık bir geçmişini veriyor.

İki güreşin de doğuş hikayelerini kontrol ettiğimizde çok öncelikle bir devinim ve mücadele sporu olduğu ardından da savaşımlara hazırlık ve rakibi alt etme duygusu yatmaktadır.

Genel olarak güreş nasıl bir spordur diye bir değerlendirme yapacak olursak; Güreş kısa süreler içerisinde çok çabuk hareketle yapılmasını gerektiren bir spor türüdür. Üç dakikalık iki devreli güreşte anaerobik gücün oldukça önemli olduğu görülmektedir. Ayrıca güreş büyük oranda toplam vücut kuvvetine bağlı olarak gelişim gösteren bir spordur. Vücut ağırlığı kriter alınarak yapılan değerlendirmelerde güreşçiler en kuvvetli sporcular arasında gösterilmektedir. Karmaşık becerilerin hâkim olduğu güreş sporunda esneklik başarı için önemli bir faktördür (Cicioğlu, Kürkçü, Eroğlu, Yüksek, 2007: 151).

2. Schwingen, Yağlı Güreşler Ve Tarihsel Süreçleri

2.1. Geçmişten günümüze Schwingen ve Yağlı Güreşler

Eski tarihlerde çoban ve çiftçilerin rağbet gösterdiği bu spor, 19. yüzyılın son çeyreğinde geleneksel ve milli bir spor haline almıştır. İsviçre Alplerinde başlayan ve İsviçre'nin milli bir sporu haline gelen Schwingen, günümüzde sadece alt grupların değil bütün toplumsal tabakaların rağbet ettiği bir spor haline almıştır.

Schwingen Güreşleri, küçük ve büyük festivallerde gerçekleştirilir. Üç yılda bir Schwingerkönig belirlenir. Schwingerhose adındaki özel don giyilir.

Yağlı Güreş: Türkiye'de en çok bilinen güreş türüdür. Vücudu yağlayarak yapılır. Karakucak Güreş'inin, Ege'de yağlanarak yapılmasından türemiştir. Serbesttir, çok bir kısıtlama yoktur. Diğer türlere göre hantaldir. Çünkü rakibi tutmak çok zordur. Yağdan dolayı rakip kayar. Terle yağ birleşince de gözler yanar. Güreşçiler, çoğu zaman, acıdan dolayı gözleri kapalı güreşirler (Dalkılıç, Kargün, Kızar, Genç, 2017: 16).

Yağlı güreşler deyince aklımıza Tarihi Kırkpınar Güreşleri gelir ve Kırkpınar'ın hikâyesi hafızamızda canlanır. Efsaneye göre 1346 yılında Orhan Gazi'nin Rumeli'yi ele geçirmek için düzenlediği seferler sırasında, büyük oğlu Süleyman Paşa kırk askerle Bizanslılara ait Domuzhisar'ın üzerine yürür. Baskınla burasını ele geçirirler. Öteki hisarların da ele geçirilmesinden sonra, kırk kişilik öncü birlik geri dönerler ve şimdi Yunanistan'ın topraklarında kalan Samona'da mola verirler. Kırk cengaver pehlivan burada güreşe tutuşurlar. Saatlerce süren güreşlerde, adlarının Ali ile Selim olduğu rivayet edilen iki kardeşin bir türlü yenilemedikleri görülür. Daha sonra bir Hidrellez gününde, Edirne yakınlarındaki Ahıköy çayırında aynı çift yeniden güreşe tutuşurlar. Bütün bir gün güreşmelerine rağmen yine yenilemeyen kardeş pehlivanlar, gece boyunca da mum ve fener ışığında mücadelelerini sürdürmeye devam ederler. Ancak solukları kesilerek oldukları yerde can verirler. Arkadaşları onları aynı yerdeki bir incir ağacının altına gömerek oradan ayrılırlar. Yıllar sonra ise aynı yere gittiklerinde iki pehlivanın mezarlarının bulunduğu yerde gur bir pınar görürler. Bundan sonra halk orada yatanların anısına o yöreye, "Kırkpınar" adını verirler. Bir başka iddiaya göre ise Kırkpınar Güreşleri'nin tarihçesi çok daha öncesine dayanır. M. Atif Kahraman'ın aktardığına göre Sarı Saltuk Bizans'ın ve Bulgarların içinde bulunduğu karmaşadan yararlanarak 1261'de Edirne'yi de Bulgarlardan aldı. Sarı Saltuk kırk yıl Edirne'de kaldıktan sonra Dobruca'ya gitmek zorunda kaldı ve burada

vefat etti. Bunun üzerine Bizans hükümdarı Andronikos, oğlunu Edirne'ye vali yaptı. Bu iddiaya göre kendisi de bir pehlivan olan Sarı Saltuk Osmanlılardan önce Kırkpınar Güreşleri'ni ilk düzenleyen kişidir. Kırkpınar cazgırları tarafından okunan şiirlerde Sarı Saltuk isminin geçmesi bu iddiayı güçlendirmektedir.

Osmanlı padişahlarından I. Murat, Edirne'nin alınmasından sonra Edirne'de güreşçiler tekkesi kurmuş ve bundan böyle de her sene güreş yapılması bir gelenek haline gelmiştir.

2.2. Schwingen ve Yağlı Güreşlerin Yapılmadığı dönemler

Schwingen Güreşleri ve Yağlı Güreşler belirli dönemlerde çeşitli sebeplerle sekteye uğramış daha sonra kaldığı yerden devam etmiştir.

2.2.1. . Schwingen Güreşlerinin Yapılmadığı dönemler

Orta çağda kiliseye katılımı engellediği düşünüldüğünden Kilise tarafından belirli bir dönem yasaklanmıştır. 1592 yılında “sennen kilbinen” tarafından, genel olarak da 16. ve 17. yüzyılda “Kilbinen” kapsamında, sadece Schwingen değil, dans, şarkı söylemek, taş fırlatmak, gülle atmak, uzun atlamak insanları günaha soktuğu Grekçesiyle yasaklanmıştır. Schwarzenburgerland adındaki bölgede Noel gecelerinde (Weinachtsabend) Schwingen yapılırdı, bu da 1611 yılında kilise tarafından cezalandırıldı.

Özetle orta çağda hafta sonunda kilise saatinde güreş yapmak yasaklanmıştır. Aydınlik çağın getirdiği özgürlükler kapsamında, eğlencenin dine karşı bir tehdit içermediği düşünülmüş ve paskalya pazartesi günleri güreşmek bir gelenek haline almıştır. Eskiden yılda bir iki kez Alplerde yapılan bu Schwingen güreşleri son dönemlerde milli bir spora dönüşmüştür (<https://esv.ch/schwingen/geschichte/>).

2.2.2. Yağlı Güreşlerin Yapılmadığı (Yıllar) dönemler

1877–1878 Osmanlı Rus Savaşı nedeniyle 1878, 1879, 1880 ve 1881 yıllarında da Kırkpınar Güreşleri yapılamadı.

Balkan Savaşı'nda Edirne, 26 Mart–10 Temmuz 1913 tarihine kadar, Bulgar işgalinde kaldı. Bu nedenle 1913 yılı güreşleri de yapılamadı. Barış antlaşmasında Kırkpınar güreşlerinin yapıldığı yer, Türk sınırları dışında bırakıldığı için 1914 yılı güreşleri Edirne-Mustafa Paşa yolu üzerinde bulunan Viran- Tekke köyü ile Meriç Nehri arasındaki çayırılıkta yapıldı. Kara Emin Başpehlivanlığı kazandı.

I. Dünya Savaşı nedeniyle (1914–1918) ve savaştan sonra Trakya, Yunan işgalinde kaldığı için 1919, 1920, 1921 ve 1922 yıllarında Kırkpınar Güreşleri yapılamadı. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1rpk%C4%B1nar>).

25 Kasım 1922 tarihinde, Türk Ordusu Edirne'yi Yunanların işgalinden kurtarıldıktan sonra Cumhuriyet döneminde ilk güreşler 30 Mayıs 1924 günü Himaye-i etfal (Çocuk Esirgeme Kurumu) yararına Sarayıcı'nde yapıldığı için 1923 yılında da Kırkpınar Güreşleri yapılamadı

3. Bulgular Ve Yorum

3.1. Schwingen Güreşleri ve bazı kültürel öğeler

Schwingen, manası schwünge kelimesinden gelip, fırlatıp atmak anlamında kullanılır. Alp dağlarında çobanlık yapan iki gencin birbirlerinin güçlerini sınamaları ile ortaya çıkmış, önce çoban ve çiftçiler daha sonra tüm

Alman coğrafyasına yayılan bir spor olmuştur. Schwingen, bir güreş çeşidi olup, İsviçre'nin milli sporlarından. Esasen son yıllarda İsviçre'de kendilerine bir kök bulma telaşı vardır. “Biz de köklü bir toplumuz” diyebilmek için birçok sporu ve özel günü kutlanır hale getirmişlerdir.

Kılavuzda belirlenmiş 100 civarında hareket olması karşın beş hareket bu sporun temelini oluşturur. Bunlar; Brienzer, Hüfter, Kurz ve Übersprung'dur (<http://www.myswitzerland.com/de/schwingen-vom-hirten-zum-spitzensport.html>).

Schwingen, çeşitli müsabakalardan oluşur ve her müsabakaya bir Gang denir. Gang'lar da güreşçiler önce tokalaşır, ardından ellerine aldıkları odun talaşını avuçlarında sıkarak koklarlar ve güreş öncesi bir seremoni vardır. Müsabakayı kazan kişi diğerinin omzunu silkeler ve teselli eder.

Güreş alanında reklam yasağı vardır. Schwingen katı kuralları olan bir spordur. Başarı elde etmiş güreşçilere, her üç yılda bir seçilen güreş kralı tarafından çeşitli hediyeler verilir.

Para ödülü kesinlikle yoktur. Ödül olarak çelenk, pantolon kumaşı, koyun yahut doğal hediyeler alırlar. Bazen genç bir öküz, bazen bir çiftçi mobilyası alırlar. Önemli olan şan, şöhret ve şereftir.

İlk kutlama Alphirtenfest adında 1805 yılında yapılmıştır. O dönemde İsviçre, Fransız yönetimi altındadır.

1895 yılından bu yana devam eden güreşlerde artık günümüzde 5000 kişinin üzerinde aktif Schwingen sporcusu, 2000 kişinin üzerinde genç, 23 kantonda yaygın olarak yapılan ve 1980 yılından itibaren de bayanların da katıldığı milli bir spor olarak devam etmektedir.

3.2. Türk Yağlı Güreşleri'nde bazı kültürel öğeler

Bir sporu geleneksel kılan, o sporun milli kültür unsuru olarak içinde barındırdığı töresel-törenselleştiren uygulamalardır. Bu anlamda yağlı güreş, yağ, cazgır, dua, selamlama, kısıbet, peşrev, müzik, ağalık kurumu, kırkpınar geleneği gibi kavramlarıyla ve güreşçilerin, güreş ağasının, davul zurnacıların, hakemlerin ve yağcılarının geleneksel kıyafetleriyle başlı başına ve orijinal bir kültürel donanıma sahiptir (Yıldırım, 2000: 56).

3.2.1.Kısıpet: Yağlı güreşe çıkan her pehlivanın güreş malzemesinin başında kısıpet gelir. Manda, dana veya malak derisinden yapılan kısıpetin bel kısmı dört parmak genişliğinde ve kalın olur. Beli sarması için kalın bir ip geçirilen bu kısma kasnak denir.

Kısıpetin diz kapağının altına gelen yere paça denir. Paça ile etin arasında paçabent denilen keçe konur. Deri kısım keçenin üzerine çekilir ve üzeri sicimle sıkıca bağlanır.

Sıkı bağlanmayan paçadan içeri giren parmaklar sayesinde oyun almak kolaylaşır. Güreşten sonra yağlanan kısıpet zembil'e konularak saklanır.

3.2.2.Zembil: Kısıpet, zembil adı verilen ve sazdan yapılan bir torbada taşınır ve saklanır. Güreşi bırakan pehlivan, zembilini duvara asmasından belli olur.

3.2.3.Yağ: Güreşçiler, kavranmaları güç olsun diye yağlanırlar. Pehlivanlar, güreş meydanının uygun bir yerinde yağ ve su ile doldurulmuş kazanların etrafında yağlanırlar. Pehlivanlar önce sağ elle sol omuza, göğse, kol ve kısıpete yağ sürerler. Daha sonra sol el ile aynı işlemi tekrarlarlar.

Güreşçiler bu arada birbirlerinin sırtlarını da yağlarlar. Güreş başladıktan sonra pehlivanlar çayırdan dolaşan yağcılardan diledikleri zaman yağ ve su alabilirler.

Davul ve zurna: Yağlı güreşin en önemli öğelerinden olan davul ve zurnada Kırkpınar'a has bir melodi bulunmaktadır. Yağlı güreşlere çalacak olan müzisyenlerin güreş ezgilerini çok iyi bilmeleri, güreşin gidişatına göre müziğin ritmini ayarlamaları gerekmektedir.

3.2.4. Peşrev: Güreşin başlangıcı ve güreşe hazırlıktır. Ahenkli ve mevzulu bir biçimde güreşe ısınma hareketi olarak bilinen peşrev seyircilerin göz zevkini okşamasının yanında pehlivanın moralini yükseltir. Pehlivan peşrevle, kaslarını, nefsini, kalbini ve beynini başlayacak olan güreşe hazırlar. Güreşmek üzere çayıra çıkan pehlivanlar ahenkli bir şekilde ellerini ve kollarını sallayarak peşreve başlarlar. Peşrevde üç kez ileri üç kez de geri gidişten sonra yere sol diz ile çökerek önce sağ el yere, dize, dudağa ve alına üç defa değdirilir. Bu merasim bittikten sonra sıçrayarak "Hadi bre" pehlivan diye nara atılır. Karşılıklı gidiş ve geliştikten sonra rakibin paçaları yoklanır, sırtı sıvazlanır, enseler bağlanır, eller tutuşur ve böylece güreşe girilmiş olur.

3.2.5. Cazgır: Yağlı güreşlerdeki tüm pehlivanları seyircilere tanıtan, onları güreşe başlatan kişidir. "Salavatçı"da denilen Cazgır, hakem heyetinin ya da kura ile eşleştirilen pehlivanların adlarını, sanlarını, güreş oyunlarındaki hünerlerini uygun mısra ve dualarla tanıtır. Bu dua yörelere göre değişir. Pehlivanlıkta olduğu gibi cazgırlıkta da usta-çırak geleneği vardır. Ünlü cazgırlar arasında, Edirne Ayşekadın Camii imamı Sadık Hoca (Atılğan), Şirin Mustafa sayılabilir. Güreşlerin başlangıcının ilk günü olan Cuma günü, tüm güreşçiler pehlivanlar mezarlığını ziyaret ettikten sonra, Selimiye Camiinde okutulan Mevlit'in ardından Sarayıcı'ne gidilerek, küçük boylardan itibaren cazgırın duası ile güreşleri başlatırlar.

3.2.6. Güreş ağası: Yağlı güreşin ilk zamanlarında birkaç eski pehlivan köy ağaları veya güreşlerden anlayan birkaç kişi kurallara aykırı iş yapılmasını diye güreş meydanının bir köşesine oturur güreşleri kontrol ederlerdi. Bugün ise kuralları uygulayan hakem heyetleri oluşturulmuştur.

3.2.7. Kırkpınar Ağası: Kırkpınar güreşlerinin en temel öğelerinden biri ağalık müessesesidir. Önceleri pehlivanları güreşe çağıran, yarışmaları düzenleyen, gelen konukları ağırlayan, yemek ve yatacak yerlerini temin eden, örf ve adetlere uygun olarak güreşlerin yapılmasını sağlayan, ödüller veren Kırkpınar Ağaları idi... Ancak şimdi "Kırkpınar Ağası", saydığımız bu faaliyetlerin hepsini karşılamadığından ve bir etkinlik çerçevesine toplandığından, masrafların büyük bir çoğunluğu Belediyelerce karşılanmaktadır.

3.2.8. Altın kemer: Kırkpınar başpehlivanına verilen, Kırkpınar'ın en büyük ödülüdür. Kırkpınar'da başpehlivan olan güreşçi 1 yıl süreyle altın kemerin sahibi olur. Ancak aralıksız üç yıl arka arkaya başpehlivan olan güreşçi altın kemerin sürekli sahibi olur. Zamanımızda Altın Kemer'ler Belediyelerce yaptırılmaktadır.

3.2.9. Kırmızı dipli mum: Kırkpınar'ın davet simgesi "Kırmızı Dipli Mum"dur. Eskiden şehir ve köylerdeki kahvelere "Kırmızı Dipli Mum"lar asılarak, oradaki halk Kırkpınar'a davet edilirdi. Diğer bir deyişle davet için sadece "Kırmızı Dipli Mum" kullanılırdı.

3.2.10. Kırkpınar duası:

Evliya Çelebi'nin aktardığına göre güreşlerde şu dua okunurdu:

*"Allah Allah, Hoca-i âlem,
Seyyid-i kâinat ve
Mu'ciz-i mevcudat,
Pür kemal cemal,
Muhammed Mustafa'ya salâvat
Engürü'de er yatar,
Rum'da Mehmed Buhari Sarı Saltuk,
Ton giyer."*

3.2.11.Cazgırın Görevleri ve Kıyafeti:

Güreş Federasyonu Başkanlığı ve Edirne Belediye Başkanlığı tarafından Tarihi Kırkpınar Güreşlerine yeteri kadar cazgır atanır.

- a) Cazgır, pehlivanları boylarına göre maniler söyleyerek seyirciye takdim eden kişidir.
- b) Cazgır hiçbir zaman haysiyet kırıcı ve şeref zedeleyici mahiyette maniler söyleyemez.
- c) Er meydanında siyasi partilerin reklam yapmasına imkân vermez.
- d)Yağlı güreş seyretmeye gelen siyasi kişiler (Parti adı Milletvekili, İl ve İlçe Başkanları) unvanları kullanılarak anons eder (Tarihi Kırkpınar Güreşleri Hariç)
- e)Yağlı güreş meydanında eşlemeden sonra pehlivanlara ve seyircilere kule Baş Hakeminin direktiflerine uyarak gerekli duyuruları yapar. (Organizasyonda görevli Davul ve Zurnacıardan sorumludur)
- f)Resim satıp para-parsa toplayamaz.
- g)Federasyonun belirleyeceği folklorik kıyafetini giyer.
- h)Yürütme Kurulu, Merkez Hakem Kurulu veya Kule hakemleri talimatları doğrultusunda anonslarını yapar. (Protokol dışındaki karşılaşmalarda sadece anons yapılır. Güreşler devam ederken davul ve zurnalar protokole dâhil gelenleri karşılamaya gidemez.)
- i) Cazgır, unvanı bulunmayan sporculara unvan vererek anons yapamayacağı gibi kulübü ve sponsoru haricinde başka bir unvanda ekleyemez. Bu kurallara uymayanlar Disiplin Kuruluna sevk edilir ve cezası bitinceye kadar görev verilmez.
- i)Unvanı bulunmayan sporculara unvan vererek anons yapamaz. Bu kurallara uymayanlar Disiplin Kuruluna sevk edilir ve cezası bitinceye kadar görev verilmez. Cazgır Federasyondan lisans almak zorundadır. Lisansı olmayanlara görev verilmez. Federasyonca açılacak cazgırlık kursuna katılıp teorik ve uygulamalı sınavlarda başarılı olanlar cazgır olurlar, 60 Yaşı dolmuş cazgırların performanslarına bakılarak Yürütme kurulu ve Merkez Hakem Kurulu Tarafından görevleri 1 yıldan az olmamak kaydı ile süreleri uzatılır (<http://www.tgf.gov.tr/wp-content/uploads/2013/07/31.pdf>).

3.2.12.Davulcu ve Zurnacı Kıyafeti:

Geleneksel, Birinci Sınıf ve Mahalli güreşlerde yörenin geleneksel folklorik kıyafeti esastır. Bu kıyafetlerin cazgır kıyafetlerinden ayrı görünümde olmasına dikkat edilir.

3.2.13.Boylar: Yağlı güreşte müsabakalar mahalli, birinci sınıf ve geleneksel organizasyonlar olarak sınıflandırılmakta, boylar, yaş, kilo ve tecrübeye göre belirlenmekte, müsabaka süresi boylara göre değişmektedir. Kura ve eşleşme geleneksel usullere göre yapılmakta, müsabakaların normal süreleri puansız cereyan etmektedir. Yenme-yenilmede "pes" ya da "açık düşürme" esastır (Yıldıran, 2000: 56). Kırkpınar'da pehlivanlar, şu kategorilerden birinde yarışabilirler: Minik 1, minik 2, minik 3, teşvik, tozkoparan, deste küçük boy, deste orta boy, deste büyük boy, küçük orta küçük boy, küçük orta büyük boy, büyük orta, başaltı ve baş.

- Bunların haricinde en iyi **peşrev** yapan pehlivana ve en centilmen pehlivana da ödül verilmektedir.
-

3.2.14.Güreş Meydanı:

Güreş meydanının Gençlik ve Spor İl ve İlçe Başkanlığının ve Güreş Federasyonu İl Temsilcisi, Bölge Temsilcisi, gözetim ve denetiminde Organizasyon komitesi tarafından aşağıda belirtilen kural ve şartlara uyularak hazırlanması zorunludur.

- a) Güreş Meydanı; zemini çayır-çim, seyir yeri dışından en az 30 m. X 30 m. ölçüsünde olur ve etrafı ip veya dikensiz telle çevrilir.
- b) Güreş meydanında sağlık ekibi, ambulans veya bu görev için özel bir araç bulundurulur. c) Yağlı güreşler için su 1,5 asitli yeteri kadar zeytinyağı bulundurulur
- d) Pehlivanlar için güvenliği sağlanmış, etrafı kapalı soyunma yeri ayrılır.
- e) Güreş Meydanı yanında veya yakınında yıkanma yeri sağlanır. Gerekirse hamamdan yer ayrılır.
- f) Özellikle zeytinyağı güreşçiler için gözlerini silmek için küçük steril bez parçaları veya kağıt havlu bulundurulur, bezciler görevlendirilir.
- g) Meydan hakemlerinin dinlenmeleri, davul ve zurnacıların çalışabilmeleri için yer ayrılır. h) Müsabaka sırasını bekleyen pehlivanlar için yer ayrılır.
- i) Kule hakemleri için güreş meydanının tümünü görebilecekleri, meydanın bir kenarının ortasından yüksek bir yer ayrılır ve yanlarında görevli olmayan hiçbir kimse oturamaz. Kule en az 2 metre yüksekliğinde olur. Müsabakada kayıt görevlileri ve cazgır bulunur. Ses düzeni temin edilir.
- i) Basın için yer ayrılır. Yağlı güreş müsabakalarının kayıt ve takip cetvelleri Federasyondan temin edilir ve katılanların isimleri ve neticeleri bu cetvellere işlenerek federasyona gönderilir.

3.2.15.Güreşlerin Başlaması ve Peşrev

Güreşler, eşleme tamamlandıktan sonra varsa minik ve teşvik güreşleri, yoksa boy güreşçilerin güreşi ile başlar. Cazgırların davetine uymayan ve meydana gelmeyen güreşçi diskalifiye edilir. Güreş meydanına çıkan güreşçinin kispetini giymiş ve paçalarını bağlamış olması gerekir. Yağlanan güreşçi tek sıralı safta saha kenarına yakın olarak dizilir. Rakipleri ile el ele tutuşurlar güreş duasını dinlerler ve peşreve başlarlar. Peşrev, yağlı güreşlerin folklorik ve geleneksel özelliklerinden biri, önemli ve vazgeçilmez bir uygulamasıdır. Adabına ve geleneksel kurallarına uyularak yapılır. Organizasyon Komitesi isterse en iyi peşrev yapan güreşçiye ödül verebilir. Kura çekiminden sonra gelen sporcular güreştirilmez.

Bu çalışmada yağlı güreş yapan robot tasarımı gerçekleştirilmiştir. Yağlı güreş oyun kuralları, güreş alanı, güreşçilerin rakiplerine yaptıkları oyunlar incelenerek yağlı güreş yapan robotların şekilleri ve müsabaka şartları geliştirilmiştir. Yağlı güreş yapacak robotlara kilo, kol, kispet ve ölçü olmak üzere çeşitli sınırlamalar getirilmektedir. Robotların rakip robotu ve zemini algılaması için algılayıcılar kullanılmıştır. Robotun denetimi PIC mikro denetleyicisi ile gerçekleştirilmektedir. Belirtilen şartlarda iki robot üretilmiş ve robotlara yağlı güreş yaptırılmıştır. Yağlı güreş müsabakalarında tuş olma ve puanlama esaslarına göre yenen, yenilen robot tespit edilmektedir. Ulusal alanda yapılacak olan yağlı güreş robot yarışmaları, milli sporumuzun nesilden nesle aktarılmasına robot teknolojilerinin ülkemizde daha yaygın hale gelmesine ve bu alana olan ilginin artmasına katkı sağlayacaktır (http://iats09.karabuk.edu.tr/press/bildiriler_pdf/IATS09_02-99_906.pdf).

3.2.16.Bazı ünlü Başpehlivanlar:

Kırkpınar Güreşleri, Yağlı Güreşlerin en yüksek derecede icra edildiği yer olduğundan Kırkpınar Baş Pehlivanları da tarihteki yerlerini almışlardır. Kel Aliço, Adalı Halil, Kurtdereli Mehmet, Koca Yusuf, Molla İzzet, Hergeleci İbrahim gibi eski pehlivanlar ile Recep Gürbüz, Hüseyin Çokal, Saffet Kayalı, Ahmet Taşçı, Cengiz Elbeye ve Ali Gürbüz gibi çağdaş pehlivanlar önde gelen pehlivanlardandır.

3.3.Schwingen ve Yağlı Güreşlerde Temel kurallar

İki güreşte de çok benzer kurallar ve oyunlar olmakla birlikte, çok farklı kurallar ve oyunlar da mevcuttur. Schwingen, minder güreşi ile sumo güreşinden de esintiler taşımakla birlikte, gerek hareketleri gerekse yapılış şekli olsun, tam bir kültür hazinesidir. Yağlı güreşler ile Schwingen arasındaki en temel fark birisinin yağ ile diğerinin odun talaşı yardımıyla yapılıyor olmasıdır.

3.3.1.Schwingen güreşinde Bazı Kurallar

- 1- Güreşe, Die Bösen (Kötüler) adındaki temsili olarak ejderha hüviyetindeki iki kişinin kapışması ile başlanır.
 - 2- Güreş, ayakta gerçekleşir ve 5 dakika sürer.
 - 3- Schwinger diye adlandırılan güreşçiler önce el sıkışarak birbirlerini yoklarlar.
 - 4- Teknik heyet(Hakem heyeti) üç kişiden oluşur, bu hakemler güreşecek çiftleri belirler ve ara ve sonuç listelerini hazırlar.
 - 5- Güreş alanındaki hakemler ise her halkada üç hakem olmak kaydıyla, seçmeleri ve puanlamaya kalanlara puan verme işlemlerini yaparlar. Kimin kazandığına kararı halka hakemleri verir, itiraz halinde teknik heyetin görüşüne başvurulur.
 - 6- Güreşin galibini belirlemek için rakibin sırtının tamamının yere değmesi, iki omuzun birlikte yere gelmesi veya popodan başlayarak sırtın büyük bir kısmının yere değmesi gerekir
- (<https://esv.ch/schwingen/kampfgericht/>).

3.3.1.1. Schwingen Güreşinde hakem müdahalesi gerektiren durumlar

- Kaza Riski oluşursa
- Çiftlerden biri engele çarpacak olursa
- Çiftlerden biri iki pantolon tutma yerini bırakacak olursa
- Pantolon tutma yeri yoksa veya yırtılmışsa
- Güreşçilerden biri alanın dışına çıkarsa
- Güreşçilerin üzerinde kesici ya da tehlike oluşturacak bir cisim varsa
- Kafaların tokuşması durumunda
- Eklemlere çok baskı yapılması durumunda hakemler devreye girer ve güreşi durdurup gerekli müdahaleyi yapar.

3.3.2.Yağlı Güreşlerde Temel Kurallar

- 1- Yağlı Güreşler en az 30 m uzunluğunda ve 30 m genişliğinde bir çim meydana yapılır, bu alana Er Meydanı denir.
- 2- Köy düğünleri ve amatör güreşler dışında yapılan resmi müsabakalarda güreşçilerin mutlaka lisanlı olması lazımdır.

- 3- Kule hakem heyeti, hakem heyeti ve orta hakemlerden oluşan bir grup tarafından yönetilir. Orta hakemlere *Cazgır* adı verilir.
- 4- Er Meydanı çimlerle kaplı olmak zorundadır, etrafı şeritlerle çevrilidir.
- 5- Pehlivanlar boy adındaki sıralama sistemine göre, yaş ve kilolarına göre güreş tutarlar.
- 6- Boylar belirlenip güreşe başlanmasına karar verildiği zaman, cazgır methiyeler yakar ve salâvat getirir. Bu esnada davulcu ve zurnacılar da güreş havası çalarlar.
- 7- Pehlivanlar güreş öncesi büyük bir seremoni icra ederler. Bu seremoni de çeşitli kültür öğeleri vardır, dini ve ulusal birçok folklorik hareketler mevcuttur.
- 8- Pehlivan adındaki güreşçiler, birbirilerini yenmek için çeşitli oyunlar uygularken sırtları zeytinyağı ile yağlanmış rakipleri karşısında oldukça zorlanırlar.
- 9- Kısplet adındaki deri bir giysi ile yahut pırpıt adındaki bezden yapılan özel kıyafet ile mücadele ederler. Kıspletin tamamen yırtılması yahut vücuttan çıkması yenilme sebebidir.

3.3.2.Yağlı Güreşlerde Kazanma Kuralları

1. *Sırtüstü getirmek*: Yağlı güreşin, en basit ve en çok bilinen kuralıdır. Rakip yerde iken sırtüstü çevrilerek veya ayakta iken düşürülerek yapılabilir.
2. *Açık düşürmek*: Rakibini kış üstü yere düşürmek ya da rakibin kendi düşmesi. Rakibin sırtı yere gelmemiş olsa bile göbeği meydana çıkacak kadar arka üstü veya yan düşmüş ise düşen güreşçi kaybeder.
3. *Çivi yukarı*: Rakip ayaklarından yakalanır, baş üstü dikilir, sonra sırtı yere getirilirse, müsabaka kazanılmış olur.
4. *Kısplet çıkarmak*: Kıspletin herhangi bir nedenle tamamen çıkması ya da boydan boya yırtılması bir yenilgi sebebidir.
5. *Pes etmek*: Güreşçilerden biri herhangi bir nedenle "Pes ediyorum!" ya da sadece "Pes!" der veya eliyle rakibinin sırtına en az iki kez vurursa müsabakayı kaybetmiş olur.
6. *Tartarak yenmek*: Taraflardan biri rakibini kucaklar, ayaklarını yerden keser, en az 3 adım yürürse müsabakayı kazanmış olur (<http://www.tgf.gov.tr/wp-content/uploads/2013/07/31.pdf>).

3.4. Schwingen ve Yağlı Güreşlerde kullanılan temel oyunlar

İsviçre'de yapılan Schwingen ile Türk Yağlı Güreşlerinin oyunları büyük oranda benzeşiyor. Schwingen Güreşlerinde son yüzyıla gelinceye kadar oyunun kurallarını Die Bösen adındaki güreşçiler, kışma öncesi kendileri belirliyordu. 1895 yılında bölgesel güreş federasyonu tarafından belirli kurallar ve figürler belirlenmiştir. Yağlı Güreşlerde ise oyunların tarihi çok daha eskilere dayanmaktadır.

3.4.1. Schwingen Güreşleri Temel Oyunları

Önceleri çok katı kuralları olmayan, çiftçi ve çobanların sporu olan Schwingen 1895 yılı itibariyle aşağıda en önemli oyunların adlarının sıralandığı figürler benimsenmiştir.

1- Der Kurz 2- Der Übersprung 3- Der Brienzer 4- Der Hüfter 5- Der Bur
(<https://esv.ch/schwingen/hauptschuwuengel/>).

3.4.2.Yağlı Güreşlerde Temel Oyun Adları

Aşağıda isimleri sayılan ve kendi içlerinde daha da çok isimler taşıyan, bölgesel adlarda da çok sayıda oyun ismi bulunan, örneğin Antalya Bölgesinde Dikli Baskı, Çelme ve Öküz Böğürden adında üç tane daha oyun barındıran Yağlı Güreşler, daha çok pehlivanların kişisel becerileri ve cazgırların inisiyatifleri ile gerçekleşen bir güreş çeşididir.

Başlıca oyun çeşitleri: 1-El ense 2-Tırpan 3-Künde 4- Kemanede 5- Kazık 6- Boyunduruk 7- Çapraz 8- Dalma 9- Salma 10- Yaslayıp Kol ile çevirmek 11- Katır yuları boyunduruk 12- Tilkikuyruğu 13- Köpekkuyruğu 13- Kazkanadı 14- Kepçe 15- Gıcırı bükme. (<http://www.edirnekirkpinar.com/tr/yazi/2-ritueller/12-gures-oyunlari>).

Gerek Schwingen güreşlerinde, gerekse Yağlı Güreşlerde en önemli oyun güç ve gücü doğru kullanma sanatıdır. Kazanma duygusudur. Para kazanma ikinci plandadır önemli olan şan, şöhret ve tatmindir.

4. Sonuç

Alman ırkının hâkim olduğu İsviçre Alplerinde yapılan Schwingen güreşleri ile Türklerin geleneksel sporlarından olan, Anadolu ve Rumeli bölgelerinde, özellikle de Edirne Sarayı'nda yapılan Yağlı Güreşler hakkında mukayeseli bir kültür ilişkisi araştırılmıştır.

Yapılan araştırmalar bizlere şunları sunmuştur; insanoğlunun mekânsal ve ırksal farklılıklarının çok önemli olmadığı, belirli ritüeller aracılığıyla insanoğlunun kendisini ifade etmeye çalıştığı görülmüştür.

Güreş, öz itibarıyla mücadele, devinme ve savaş manalarını içerisinde barındırmaktadır. Bu genel olarak bilinen bir durumdur, fakat bu çalışma sonucunda güreşin şan, şöhret ve şeref manalarını da ihtiva ettiği tespit edilmiştir.

Güreş, eski Türklerde savaş öncesi bir antrenmandır esasen. Fakat özellikle Yağlı Güreşler, içinde barındırdığı bir çok dini ritüel ile Türk-İslam sentezinin oluşmasına katkı sağlayan unsurlardan olmuştur. Yağlı Güreşlerin yapıldı yerler, Akdeniz Bölgesi ekseninde olduğundan zeytinyağı güreşler için bir malzeme olmuştur. Diğer yandan Trakya'da yapılan güreşlerde zeytinyağı yerine ayçiçeği yağı kullanıldığı görülmüştür.

Schwingen ise Alp dağlarındaki çobanların spor amaçlı yaptıkları ve güç gösteri olarak sunulan bir spor iken günümüzde İsviçre'nin kendisine aradığı "kök" olma yolunda ilerlemektedir (<https://esv.ch/schwingen/training/>). Alp dağlarındaki ağaçların talaşlarından yapılan güreş meydanı, güreşçilerin yaralanmalarını önlemekle kalmıyor, aynı zamanda bölgenin ormanlık bir bölge olduğunu, ağaç kesimi ve ağaç işçiliğinin önemli olduğunu ortaya koyuyor. Alp dağlarındaki evlerin de ahşaptan yapıldığını göz önüne alırsak, gerek ev yapımında gerekse hayvanlar için ahır yapımında ortaya çıkan odun talaşlarını da değerlendirmiş gözüküyorlar.

Yağlı Güreşlerin çıkışında Anadolu ve Rumeli'nin zeytinyağı ve ayçiçeği yağının anayurdu olmaları, Schwingen güreşlerinin çıkışında da İsviçre'nin dağlık bir bölge olması ve evlerinin ve barınaklarının ahşaptan olması önemli bir espit olarak karşımızda duruyor.

Yağlı güreşlerde gördüğümüz topraktan bir parça alıp, koklama ve elini yere sürme âdetine benzer bir durum schwingen güreşlerinde de var sadece toprak yerine odun talaşı kullanıyor.

Hakem heyetinin oluşum düzeni ve giydikleri folklorik elbiseler de her iki güreşte de kültürel izler taşımaktadır.

Güreşçilerin giydikleri don, Yağlı güreşlerde “kıspet”, Schwingen güreşlerinde “Schwingerhose” şekil olarak çok benzemeseler de işlev olarak birbirilerini andırmaktadır. Ayrıca eski Türkçede kıspet yerine “ton” kelimesi kullanılıyordu. Kıspet, dana derisinden yapılır ve yayla yağlanır, Schwingerhose ise bölgede çokça kullanılan bir kumaştan yapılmaktadır.

Yağlı güreşlerde bölgenin vermiş olduğu rahatlıktan, sıcak havadan kaynaklanan bir durumdan dolayı güreşçilerin vücutları çıplaktır, Schwingen ise yüksek rakımlı bölgelerde, soğuk beldelerde yapıldığından güreşçilerin üzerinde gömlek ve ayaklarında pantolon vardır. Ayrıca yağlı güreşlerde olduğu gibi ayaklar çıplak değildir, spor ayakkabı yahut bot giyerler.

Seyircilerin güreş meydanına yakın olması ve yuvarlak bir oturma biçiminde olmaları başta olmak üzere güreşlerde kullanılan oyunların benzerliği bizlere mekânların ve toplumsal gurupların farklı olmasının kültürel örüntüleri asla etkilemeyeceği gerçeğini göstermektedir.

Sonuç olarak, iki çoban sporunun farklı coğrafyalarda farklı insan gurupları tarafından fakat benzer figürlerde ve kültürel havzalarda cereyan ettiğini görebiliyoruz. Sporun sosyoloji ve antropoloji açısından değerlendirildiğinde çeşitli kültür örüntülerini görebiliyor ve ortak paydalarımızın beşeriyet olduğunu tespit ediyoruz.

Kaynakça

- [1] . <https://esv.ch/schwingen/geschichte/> (03.12.2015)
- [2] . <https://esv.ch/schwingen/training/> (07.12.2015)
- [3] . <https://esv.ch/schwingen/hauptschuwuengel/> (07.12.2015)
- [4] . <https://esv.ch/schwingen/kampfgericht/> (08.12.2015)
- [5] . <http://www.myswitzerland.com/de/schwingen-vom-hirten-zum-spitzensport.html> (21.12.2015)
- [6] . <http://www.tgf.gov.tr/wp-content/uploads/2013/07/31.pdf> (26.12.2015)
- [7] . <http://www.tgf.gov.tr/wp-content/uploads/2014/03/talimat.pdf> (26.12.2015)
- [8] . <http://www.gelenekselfed.gov.tr/dosyalar/d8bdcd6b4e.pdf> (27.12.2015)
- [9] . http://iats09.karabuk.edu.tr/press/bildiriler_pdf/IATS09_02-99_906.pdf (22.12.2015)
- [10] . <http://www.edirnekirkpinar.com/tr/yazi/2-ritueller/12-gures-oyunlari> (28.12.2015)
- [11] . <https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1rpk%C4%B1nar> (18.12.2015)
- [12] . Cicioğlu İ., Kürkçü R., Eroğlu H., Yüksek S.:15-17 Yaş Grubu Güreşçilerin Fiziksel Ve Fizyolojik Özelliklerinin Sezonsal Değişimi Değişimi” Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2007, V (4) 151-156
- [13] . Dalkılıç M. Kargün M. Kızar O. Genç H. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi Cilt:1 Sayı:1
- [14]. Yıldırım, İ. Geleneksel Yağlı Güreşin, Kültürel, Yapısal Ve Bilimsel Açından Modern Minder Güreşiyle Farklılıklarının Değerlendirilmesi Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD), V (2000), 1 :53 – 62

Ek Kaynaklar

- [1] - Amman, M. T., Kitle Sporunun Toplumsal Dinamikleri, I. Baskı. Çamlıca Yayınları, s. 36, İstanbul 2006.
- [2] - Amman, M. T., Küreselleşmenin Kültürel Boyutları ve Kırkpınar, i. Tarihi Kırkpınar Sempozyumu, Edirne 2005.
- [3] - Atabeyoğlu, C., Geleneksel Türk Güreşi ve Kırkpınar, TMOK Yayınları: 5, İstanbul 2000.
- [4] - Güven, Ö., Kırkpınar Güreş Kültürü, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Sayı: 80,(Ağustos 1993), s. 61-62.
- [5] - Güven, Ö., Osmanlı Spor Geleneğinde Spor Ahlakı Ve Sporda Kural İhlallerine Karşı Alınan Yasal Önlemler, Türk Yurdu Dergisi, Sayı: 148-149, (1999-2000) s. 356
- [6] - Güven, Ö., Türklerde Spor Kültürü, Geliştirilmiş 2. Baskı, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Alp Ofset, s. 58-59, Ankara 1999.

- [7] - Kahraman, A, Cumhuriyet'e Kadar Türk Güreşi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları,1029, cilt 2, Ankara 1989.
- [8] - Kahraman, A, Osmanlı Devletinde Spor, Kültür Bakanlığı Yayınları, 1697, s.124, 163, Ankara 1995.
- [9] -Karahüseyinoğlu M. F., Yonılmazlar M., Dağlıoğlu Ö., Bastanc\ Ö.:Küreselleşme Kıskaçında Kırkpınar Ağalığı. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, s. 799, Muğla, 2006.
- [10] - Kılıç, R., Yağlı Güreşin Sorunları ve Çözüm Önerileri, 1. Türk Güreş Kurultayı, Cem Ofset, s. 422-423, Antalya 2001.
- [11] - Yıldırım, L, Geleneksel Yağlı Güreşlerin, Kültürel, Yapısal ve Bilimsel Açıdan Modem Minder Güreşleriyle Farklılıklarının Değerlendirilmesi, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2, (1999), s. 43-58.